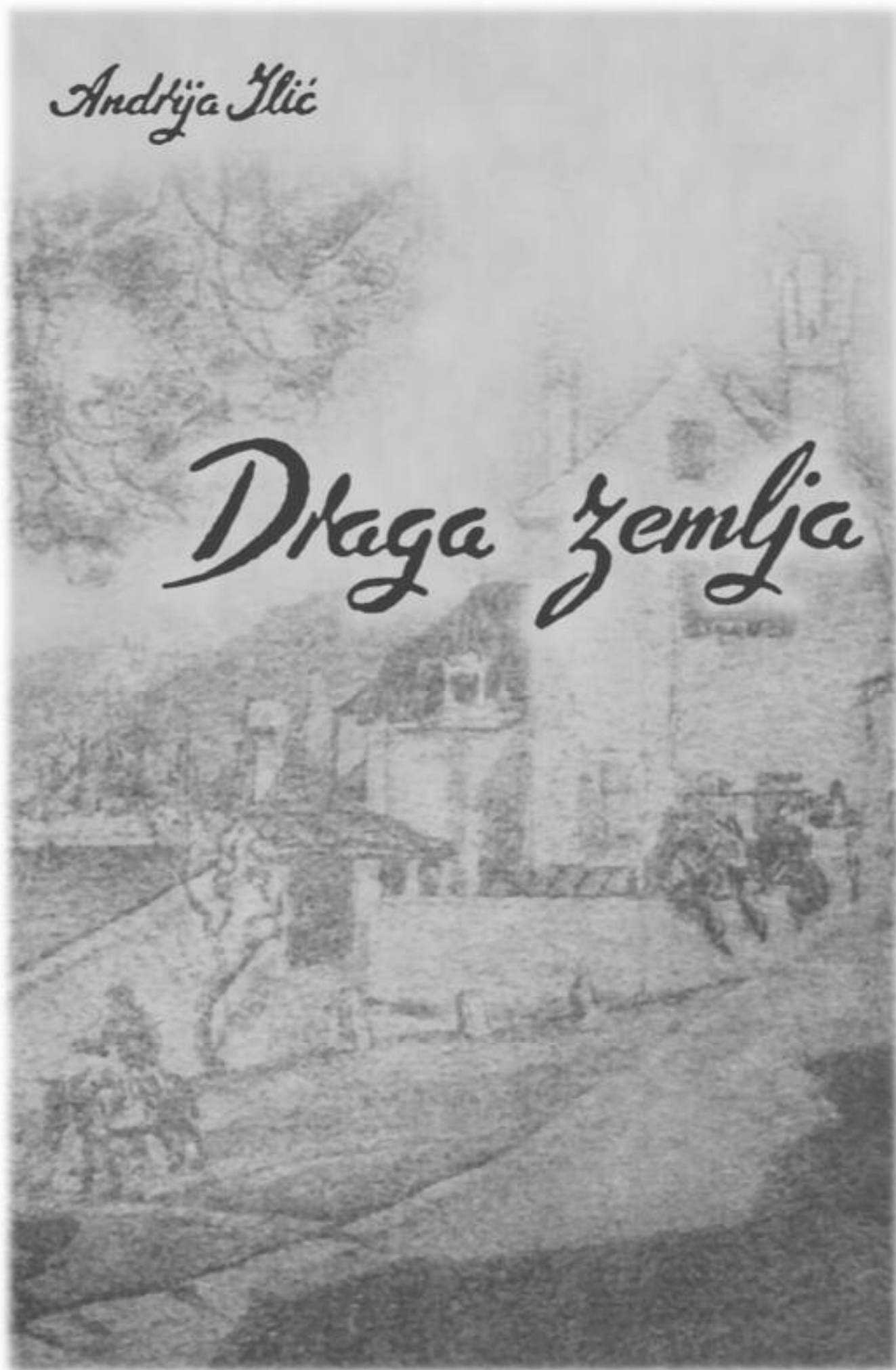

Andrija Ilić

Draga zemlja

Dosadašnji pjesnički i stručni radovi Andrije Ilića

- *Martićev prievod Racineove tragedije Iphigénie* (studija, *Hrvatska Revija* br. 12, Zagreb, 1941.)
- *Lutanja* (pjesme, Zagreb, 1942.)
- *Život sv. Aleksija* (prievod sa starofrancuzkog sa studijom, Zagreb, 1942.)
- *Odras latinske rieči pluvia u starodalmatinskom* (studija, *Nastavni Vjestnik* br. 2-4, Zagreb, 1943.)
- *Principi prevodjenja* (studija, *Almanah hrvatskih sveučilištaraca*, Zagreb, 1943.)
- *Die friaulische Mundart von Goerz* (doktorska dizertacija, Beč, 1944.)
- *O tugama i ljepotama Hrvatske* (pjesme, Buenos Aires, 1952.)
- *Draga zemlja* (pjesme, Madrid, 1952.)

1952:

Naslovna stranica: *Viš* od T. Krizmana.

2007:

Naslovnu stranicu (tiskanu 1952.) preradio je Mr Michael Day.

ANDRIJA ILIĆ

DRAGA ZEMLJA

MADRID, 1952

ROCHDALE, 2007

POSVEĆENO MUČENIČKOJ I
RAZAPETOJ DRAGOJ ZEMLJI
HRVATSKOJ I SVIM NJEZINIM
MRTVIM I ŽIVIM MUČENICIMA

PREDGOVOR

Kad sam godine 1944. upoznao u Beču Andriju Ilića, on je već tada bio izgrađeni pjesnik. Prigodom proslave njegove doktorske promocije rekao je par rieči, u kojima je sadržan čitav njegov nazor na svijet i posebno na književnost. Govorio je o Bogu, domovini, majci i moru. To su pojmovi, u koje Ilić vjeruje neslomivom vjerom i koji daju snagu njegovoj pjesničkoj inspiraciji.

Nije lako snositi tegobu prognaničkog života. Pogotovo to nije lako za hrvatskog intelektualca, koji je možda najprogonjeniji intelektualac na svijetu.

Ilić međutim niti u najtežim časovima ne zdvaja. On tada crpi snagu iz nepresušivih rezervoara svoje nutrine. Kao prognanik i obični radnik, piše stalno skoro po svim hrvatskim publikacijama u emigraciji.

Prigodom međunarodnog Euharistijskog Kongresa u Barceloni opet sam se sastao s Ilićem i to o desetgodišnjici njegovog književnog i znanstvenog rada. On je naime god. 1942. izdao prvu sbirku pjesama «LUTANJA» i prevod staro-francuzkog hagiografskog spjeva iz prve polovice XI. stoljeća «ŽIVOT SV. ALEKSIJA» s uvodnom studijom o tom biseru francuzke književnosti.

Ostao je isti, kao što je bio, kad smo se zadnji put vidjeli. Povučeni i nenametljiv, iskren u svojim mislima i djelima. Smatram se neobično počašćenim, da mi je tom prilikom s vlastoručnom posvetom darovao primjerak njegove zadnje sbirke pjesama «O TUGAMA I LJEPOTAMA HRVATSKE», koju je izdah «Hrvatska Pučka Knjižnica» u Buenos Airesu. Ja nisam pjesnik, ali volim dobre pjesme i dobre pjesnike, a takav je, bez sumnje, i Andrija Ilić.

Ovoj svojoj najnovijoj sbirci dao je naslov «DRAGA ZEMLJA». Mislim, da boljega naslova nije mogao naći. Ova je sbirka vjerni odraz Ilićeve pjesničke duše i njegovog temperamenta, njegovog kremenitog rodoljublja i nepatvorenog katoličkog uvjerenja, I sam patnik, prikazuje patnje hrvatskih izbjeglica. U časovima očaja piše buntovne stihove, pune jačine, a kadkada i satire («Smieh», «Otrovana zemlja», «Bečka panorama» i t.d.) i baš iz tih stihova odskače Ilić velik ne samo kao pjesnik, već i kao čovjek.

On stalno sa sobom nosi neprežaljenu domovinu:

«Nosim je u ojadjenom srcu jošte cielu: dragu, liepu, uzvišenu domovinu moju!»

(«Moja domovina»)

Ilić je duboko sviestan žrtava, koje je hrvatski narod dao za svoju slobodu, pa piše potresnu «Bleiburžku rapsodiju», pravilno iztičući, da su mučenici tog najvećeg Katyna u modernoj ljudskoj poviesti sigurni zalag konačne hrvatske slobode.

Piše svojoj majci, koju nazivlje «zvezdom», «sviećom» njegova života i «najdražom kraljicom» njegova otoka, koji je za njega «ljepši od dalekih Havaja».

Možda nitko od suvremenih hrvatskih pjesnika nije tako liepo i toliko mnogo pisao o hrvatskom Jadranu. To je i za razumjeti: Ilić je rođen usred Jadrana, na otoku Visu.

Ilić je svoj katolički odgoj dobio najprije u svojoj roditeljskoj kući; a onda ga učvrstio u hrvatskim katoličkim redovima. Njegovo katoličanstvo nije hipokrizija, već najsvetije uvjerenje. On se skrušeno moli za svoju Hrvatsku Svevišnjemu, traži utjehu pred Razpelom, a upravo djetinjom pobožnošću se moli Majci Božjoj.

Svatko, tko bude čitao Ilićeve pjesme, osjetit će posebni duševni užitek i obnovit će svoju vjeru u Boga Hrvatsku.

Ovo par skromnih rieči neka budu izraz mojih srdačnih čestitaka hrvatskom književniku Andriji Iliću prigodom desetgodišnjice njegovog književnog i znanstvenog rada.

Madrid, srpnja 1952.

DAMIAN RODIN

~ ~ ~ ~ ~

Moj otac je napisao *Dragu Zemlju* nakon svog prvog boravka u Engleskoj, prije nego se nastanio tu i započeo posao učitelja jezika. Nadao se da će biti moguće tiskati knjigu ponovno.

Ovo izdanje je spremno iz njegova jedinog izvornika tiskanog 1952. Barry Lord je preradio taj izvorni primjerak na kompjutor. Osim izmjene veličine, opći izgled knjige i otisak na stranicama (na primjer u pjesama *Križ*, *Stepenice* i *Oltari Hrvatske Katedrale*) je čuvan u izvornom obliku koliko god je to bilo ostvarivo.

Rochdale, svibanj 2007.

LJILJANA ILIĆ

DRAGA ZEMLJA

MOJA DOMOVINA

Nosim je u ojadjenom srcu jošte cielu:
dragu, liepu, uzvišenu domovinu moju!
O, liepa je, ko djevojka u crnome velu
i ko izranjeni junak u ljutome boju.

Nosim njene krasne katedrale i zvonike,
prastare mošeje Bosne, vitke minarete,
krševe, planine, polja, ravnice, šibike,
Plitvice i more i sve rieke njene svete.

Nosim njene grobove sa kostima junaka
i sve suze, što ih sirotice majke liju.
Nosim zviezde iznad krutih i crnih oblaka
i pretužne ladje, što u moru lica miju.

Ovdje u tudjini za njom moje srdce vene.
Čitav sviet je malen, bez nje za me mira nemaj
Ništa za to, što još na nju pljuju neke bene:
pravedni i vječni Bog i za nju pravdu sprema!

SRDCE NA JADRANU

Drago srdce. Najdraže na svietu!
Rubovi mu srebrne rieke,
ukrasi vuneni bieli oblačíci
nad sedlima ponosnih gora
i purpuri sutona i zora.
Ogledalo mu bezkrajno more.

Pa neka je danas to srdce
s tisuću koplja probodeno kruto,
volim ga! I svaka me svježa mu rana
peče duboko, ljuto.

Kada jednom velika Pravda
kapljicu svoju i nad tim srdcem kane,
slomit će se ubojita koplja
i zacielit će krvave rane.

O, srdce moje drago na Jadranu,
jošte dugo, dugo tuci!
I ja izmučeni mornar s okrutnih pučina,
želim smirit se u nekoj Tvojoj luci!

SVETA GRUDA

Sveta je gruda, na kojoj smo se rodili,
po kojoj su očevi i djedovi naši hodili,
za obstanak krvave borbe vodili
i nemirnim morem brodili.

Sveta su polja, njive i doline,
kršna brda i visoke planine
i sunce, što miluje drage daljine.
Svete su uspomene naše davnine:

tisuću ljeta, tisuću rana,
tisuće težkih, slavnih dana.
Brda su naša dom orlova i vrana,
staza je naša krvavim suncem obasjana.

O, grudo draga, mučenice sveta,
o, popljuvana majko razapeta,
nek tko hoće tobom sada šeta,
ponos si naš i cieloga svieta!

MISLI

Misli su moje striele,
što lete u daljine,
probijaju nebeske visine
i morske dubine.

Uviek sam s njima
i svuda me sa sobom nose.
O, davno bi me boli svinule,
da se misli moje nisu
za me brinule!

Svakoga me dana na izlete vode
u daleki dragi kraj,
gdje jedino je hrana tečna,
voda pitka
i božanstven
sunčev
sjaj.....

Život je moj satkan mislima.
Zato me uzalud mračne sile ubijaju:
misli moje iz tajanstvenih izvora
za mene životnu snagu upijaju.

DALEKOM PUTNIKU

O, daleki sanjarski putniče,
koji čezneš za krajem vilinskih priča,
prošeci se obalom drage zemlje moje,
i naći ćeš tajnu božanstvenih odkrića.

Naći ćeš mnogo,
što seže u staru davninu
i osjetit ćeš vjekova prošlih
čar, sjaj i veličinu.

Naći ćeš vječno nasmijano nebo,
pjevujuće zvijezde u razkošnoj noći
i tragove mnoge na koraku svakom
već davno propalih moći.

Svuda će te pozdraviti
priprosti možda, al' bistri ljudi,
koji nemaju krvožednih oči,
ni divlje živinske čudi.

Prići će ti otvorena srдца
trudni težaci i mornari smjeli,
ponudit će ti vina i kozjega mlieka
u velikoj zemljanoj zdjeli.

Pij! I osjetit ćeš dušu zemlje
vukova morskih, velikana i poeta.
O, putniče daleki, krasna je Hrvatska,
moja rodna gruda sveta!

NAJDRAŽOJ MAJCI (TRAVANJSKA KANTATA HRVATSKOJ)

Nezaboravna je radost travanjskog jutra,
kada snio Ti, najdraža Majko, skinuli robske lance sramote
i, zaodjenuvši Te u kraljevski grimiz zlatne slobode,
darovali Ti svoje duše i svoje živote.

Radost je blistala u pobožnoj šutnji rumenih zora i sutona,
u mramornoj bjelini našeg surog stoljetnog kamena,
u pjesmi plavetnog mora i u molitvi luka i otoka.
O, bezkrajna je radost bila obuzela naša srдца plamena!

I dok su zvona zvonila velebnu himnu hrvatskog Uzkrsa,
do nas je dopirale zavijanje hijena i jedne gladne vučice morske,
što su Ti prietile smrću. Al' mi smo se onda pretvorili u lavove,
u budne galebove i žilave orlove gorske!

Četiri pune godine smo se zanosno borili,
braneći Te od paklenskih planova različnih vragova.
Ginuli smo za očuvanje sjaja Tvojega diadema
i svetosti otčinskih ognjišta i pragova.

Tada su bili uzkrsnuli naši prastari Gusari i Uskoci,
Domagoji, Tomislav!, Krešimiri, Zvonimiri, Zrinjski i Frankopani,
Trenkovi panduri i naše svete Ivanke Orleanske,
neustrašivi mrki vukovi morski i Huseini kapetani.

Danas si opet, uzvišena Majko, robkinja tužna.
Na podnožju Tvojega oltara svud su grobovi junaka.
Iz njih se skrušena molitva za Tebe Svevišnjem diže
i obtužba protestna svietu za nedjela tudjih divljaka.

I mi prognani s grobovima molimo. Molimo, vičemo i kunemo se:
Ne ćemo slomili koplja časti! Skinut ćemo crninu s Tvojega oltara!
Platnenima žarkim srdaca naših užigat ćemo tudje zore i horizonte,
dok se ne zapale opet ugasnula naša ognjišta stara!

PRED STRANOM CVJEĆAROM

Na laticama importiranih ruža
ove cvjećare strane
ne treperi život
ni dašak ljepote.

Razpupane negdje na putu,
možda u nekakvoj staklenoj škrinji,
bliede su i anemične,
ko nesretne djevojke u haremu.

Misli mi lete strjelovito doma
u dragu zemlju tisuća perivoja i bašća,
gdje u svakoj latici ruža
snaga silna, neuništiva titra.

Zalivene mlazevima životvornog sunca,
suzama i uzdasima robijaša,
mirisom svojim raznose svemirom
ljepotu, nevinost i dušu
za mene najljepše zemlje na svijetu.

Najljepše su one nad grobovima
palih junaka. One su svete;
utjeha uciviljenim majkama
i dokaz pravednosti naše, okrutni sviete!

OLTARI HRVATSKE KATEDRALE

Nāše planine su slične oltarima,
na kojima neugasive svieće gore.
Nad njima je baldahin ažurne koprene neba,
pred podnožjem grimizni sagovi zore.

Ko oltari starih rimskih katakomba,
prepuni su kostima mučenika
i posvećeni mlazevima nedužne krvi
dječice, djevica, žena i muževa pravednika.

Velebit, Romanija, Trebević i Papuk
četiri .su sveta oltara velebne hrvatske katedrale,
koja se pod svodom najljepšega neba na svijetu
ponosno diže nad sunčane Jadranske žale.

Urešeni su andjeosko čistim čipkama mramornih hridi,
smaragdnom bojama šutljivih trava i stabala,
kristalima rose, zlatom sunca, srebrom mjeseca
i Jadranom - tim rajskim akvarijem i riznicom korala.

Širom prostrane katedrale molitve vrve Svevišnjem Tvorcu
i svetome hrvatskom patronu za sjaj i svetost granitnih oltara,
da na njima vječno trepte svieće vjere živih i mrtvih
i da čim prije sjaj pravednog sunca zasja nad ognjišta naša stara.

MOJ OTOK

Predvečer otok je moj mio i drag,
more je pred njim ko grimizni sag.

Otok je moj ljepši od dalekih Havaja,
otok je moj zbilja kutić raja.

Na njemu sniva djetinjstvo moje i mladost
i već davno, davno prošla radost.

Tamo sam se igrao bos na žalu
i radovao dragom maestralu.

Obasjan zlatnini sunčanim tracima,
lovio sam ribe i tuko se s vršnjacima.

O, divan je otok moj, od misli sam pjan.
O, divan je, divan, ko čarobni san!....

MOJA MAJKA ODABRANA

Rodna grudo moja, nekad suncem obasjana,
a sada Te tamna noć koprenom tuge ovi,
molim Boga iz sveg srдца, nek Te blagoslovi
i nek jednom već presuši krv iz Tvojih rana.

Sve su moje misli, moje čežnje, moji snovi
puni Tebe, o nesretna zemljo mog Jadrana,
gdje me majka jednog pramaljetnog jutra rana
pjevajući uspavanke u pelene povi.

Grudo moja, Tobom duša moja je protkana,
tuge i ljepote Tvoje dnevna su mi hrana.
Ne dajem Te za sviet cieli, što u zlatu plovi!

Ne znam što će doniet sutra neki vjetri novi:
život il' smrt možda za Tvog sina izagnana,
al' ostaješ za me moja majka odabrana!

MIRIS RODNOG KRAJA

Razcvjetano divno cvieće našeg ružmarina,
tiha pjesma smilja, sljeza, kadulje na stieni,
tamarisi, oleandri, miris mora, vina,
kaktusi i palme: sve u mojoj plače zjeni!

Miris svete grude moje silno me opaja,
čini mi se, srdce ini je čedna mala bašća,
koja krije sve biline moga rodnog kraja
od priproste morske alge do gorskoga hrašća,

Ništa za te, što me drače ili kukci bodu
i što srdce moje kadkad nad nepravdom plače,
uginut će kukci i otupiti će drače!

Ali nitko nikad ukrasti mi uspjet ne će
miris kraja rodnog, gdje nevinu cvate cvieće,
niti smirit srdce, koje kuca za slobodu!

ZALAZ SUNCA

Za mekanim plahtama skrletnih oblačića
odlazi sunce no počinak
u veliku svemirsku postelju.

Sa sobom nosi umor i tugu dana,
ostavljajuć rumenu nadu,
da se osvježi u tišini sutona
i odmori u titraju zviezda
crnog i svečanog noćnog baldahina.

VELEBIT

Sazdan je od bjeline mramora
i čvrstoće kremenata.
Mnogo je munja ugasnulo uz rubove
njegovog tjemena.

Diže se iz ažurnog mora i visoko kroz oblake
olovne sja.
Živo mu srđce u kamenom tielu sve naše patnje
stoljetne zna.

I vojsku prastaru ima. Jao si ga hijenama,
kad velebitski vuci zatule!
Svuda ih ima. Mladi i stari vječno su na straži
kamene kule.

Kad zovnu vuci na uzbunu, tada će i orlovi ciknuti
s bezbrojnih klanaca,
a more će se popeti uz kamenje i progutati prietnje
sramotnih lanaca.

More,
vuci,
orlovi,
Velebit!
To je utjeha velika, nada i vjera čelična
za jedan mali narod na obali Jadrana,
popljuvan,
zaboravljen i prezren,
do kostiju prebit!

SOBOM NOSIM DOMOVINU

Kud god idem po tom hladnom stranom svijetu
sobom nosim domovinu razapetu.

Nemam mira. Jer sto će mi sjaj gradova,
kad mi strašno pati gruda pradjedova?

I što će mi veličina aceana,
kada plače more mojega Jadrana,

po kojemu, kad umorno sunce zadje,
tugu težku tuže moje drage ladje?

Zar da ove tudje njive me vesele,
kad sve radosti su naših njiva svele?

Il' zvukovi prazni kavanskih kapela,
kad je pokošena naša mladost ciela,

pokopana bez počasti i opiela
daleko od majke i od rodnih sela?

O, te rane svježe i duboke peku!
Zašto oteše mi Hrvatsku daleku?

I još uvijek svak se na nas blatom baca,
ko da grieh je branit grudu praotaca?

Al' još naši častni viju se barjaci
i na poklik bojni čekaju junaci,

što će ko tigrovi sa svih strana srnut
i s Hrvatske naše sramno robstvo svrnut!

MOJE SRDCE

Srdce moje nije jezero
S omedjeno zelenim krajolikom
i saneno uspavano
povjetarca pjesmom jednolikom.

Srdce je moje bezkrajno more,
prepuno čemera i gorčina,
izvor nepresušivi boli i nemira
i ogromni hram oluja i tišina.

U njemu se valovi radjaju,
propinju i pjene
i putuju daljinama noseći pjesmu srдца,
što pod bolima pati, ali ne vene.

Istina, ono je oskudno tišinama
i grimiznim svitanjima u zorama
i riedko je kristalno ogledalo
brežuljcima, hridima i gorama.

Prepuno je oluja i nemira,
pa i s gromovima zaurlati znade.
Često u nemirne vode munje se utapaju,
stvarajuć nove izvore snage i nade.

Ali ja ipak uvijek sanjam o tišinama,
te se često zaželim sunca i maestrala,
slike zvonika svetoga Duje pred obalom
i radosti djetinje naših razpjevanih žala.

O, Gospode, smiri nemirno srdce
i stišaj valove uzburkanog mora.
Oluje izagni i vrati tišinu, sjaj i veličinu
naših zlatnih i pobožnih zora!

VJERUJEM

Ne!
Ja nisam prosjak sa dalekih strana,
što na tudja kuca vrata!
Hrvat sam i bezkućnik s tisuću rana
i svak znade, da prosjačtvo nije odlika Hrvata.

Možda po vanjštini i izgledam prosjak.
Nosim težku na leđjima torbu; punu gorčine,
jada, boli i čemerne tuge.
Ali u njoj je i slika najdraže Majke iz daljine,
što nas učila, da ne budemo tudje sluge.

Vjeran ću ostati nauci Majke.
S tugom ću ko svieća na oltaru Joj goriti
uz ostale svieće, što za Nju svetim plamom blistaju,
jer znam: nikome uspjeti ne će plamene te oboriti!
Oni koji ne vjeruju, nek povjestnicu našu listaju!

O, najdraža Majko, čežnjo moja bezkrajna,
vjerujem čvrsto u sveto uzkršnuće Tvoje,
jer Ti patiš nevina, za nikakvo zlo kriva.
Vjerujem, jer za Tobom ko legije čelične stoje
sva djeca Tvoja: mrtva i živa!

Vjerujem! Jer tko će presušiti životvornu krv Tvoju
s bisernih rieka i gordoga mora?
Tko će Ti počupati kose — hrastove s planina?
I tko će Ti polomiti kosti — stienje klanaca i gora?
O, tko će zaustaviti sjaj pravednog sunca sa visina?

PISMO IZ LONDONA

Pogled na Thamzu i gordi Big Ben
ne ostavlja na mene utisak jak.
Ljepša je za mene sanena Sava
i zagrebački stari zvon Lotrščak.

Ljudi ko mravi. Neobično tihi.
Svaki je gentleman, to kažu svi.
Promatraju me šutke, ali ne prezirno,
i osjećam ipak, da sam tek obični Di Pi.

Iz uljudnosti pitaju: „Odkud si i što si?”
Tepam im o svemu, što me je morilo i mori,
ali se oni ljubezno nasmieše
i na sve im je odgovor: “Thank you!” i “Sorry!”

Sandvičica je dosta, I čaja.
Al' nikada nisam sit.
Uvijek ja mislim
na ribe, vino, more i Split,

na zvonik svetoga Duje
i njegov “Bumbar” (splitski Big Ben!)
O, da mi je tamo poći
bar samo za jedan jedini tren!

Ovdje je sunce mršavi, ubogi gost.
Nema ni bura, ni juga, ni maestrala.
(A kad puše, drma se sve!)
Kiše. Magle. Močvare kala.

Zimi je toplo, a ljeti je zima.
Policisti bez pendreka. Ljudi bez straha.
Vozi se lievo. Sve obratno nego doma!
Ostajem naprosto bez daha.

Pa kad me pitaju, da li ja stalno ovdje
ostati želim, srdce mi čemerom gori,
te iako ne ljubezno, al' prolanem ipak:
“No, no. Thank you. I'm sorry!”

MOLBA ZA POVRATAK

Vratite nam more sinje
i kršne brjegove naše!
Otjerajte uljeze, što poljima našim
na konjima našim jaše!

Otvorite vrata domovine naše,
da pokupimo raztjerane brodove,
što lutaju pučinom, da sagradimo opet
otčinskih domova razbite svodove,

da saberemo razasute kosti otaca
i na oskvrnute grobove cvieće posadimo,
da zagrlimo razcviljene majke
i da se pred njima izjadimo!

O, vratite nam slobodu, jer zemlja je naša
natopljena krvlju. Nek vjekovi govore
i tisuće naših divnih junaka,
koji više nikad ne će ugledati zore.

O, vratite nam otčinsku grudu
dragu i svetu, ne tražino tudje!
Na njoj ćemo živjeti, pa crkli ko pseta,
jer mi je volimo sve ludje i ludje!

BLEIBURŽKA RAPSODIJA

MRTVI GRAD

Les do lesa. Grob do groba.
Križ do križa. Bez imena.
Ciela zemlja jedna plače,
crnim velom ovijena.

Šušti lišće, šumi trava,
ko da zadnji uzdah žrtva
šapće. A pod zemljom krutom
mlada tiela trunu mrtva.

Spava tiho sve, ko mrtvi
grad u moru gorke tuge,
a nad grobljem iz daleka,
ko da plaču sjetne duge.

U daljini na pučini
valovi se burni pjene,
a u njima vape bolno
bezimene sjene.

EPITAF

Ovo je spomenik hrvatskog viteštva i časti
i mjesto izdaje bezsavjestnih Juda Iškariota.
Naša će slava iz dana u dan — u vjekove rasti
i dok nje bude, nad svietom će ležati crna sramota!

Na ovoj Kalvariji hrvatske Nacije
niste uspjeli Hrvatsku umoriti!
Nad rakama našim nove će generacije
za osvetu svete pravde dozoriti!

Do tada ćemo ovdje stajati, al' ne ćemo mirovati!
Govorit ćemo kroz šuštanj trava i miris cvjetova
i kroz vjetar, kojim ćemo lica tužnih matera milovati,
dok će se prosvjed naš dizati do svih nebesa i svjetova.

A onda ćemo naše kosti u temelje Velebita uzidati
i svuda, gdje god su naši dragi hrvatski medjaši.
Sramotne ćemo lance s Hrvatske poskidati
i tada si svakome jao, tko se opet našega maši!

NEZNANI JUNAK

U sne su mu davno već uvenule
i u prah iztrunule,
ali zadnji osmjeh, što na njima je cvao,
nije izčezao.

Ko sunčev odsjev,
što u jutrima po travama pada,
osmjeh taj na zubima bielim
blješti mu sada.

A teška kugla ona,
što mu je srđce razporila,
nije mu čeličnu vjeru
njegovu razorila.

Ona se je u novo srđce
njegovo pretvorila
i od kostura bielog
diva neumrlog stvorila.

Ko blještavo sunce
u neznanom grobu sjaji
i u cielome jednome rodu
neugasivu vjeru gaji.

Sav je bjelina i nevinost;
u nepoznatoj jami sveti ga andjeli okružuju,
a biele, nevine i mučeničke kosti
šutke, al' potresno, pravdu i čovječnost obtužuju:

Kroz nas govori poviest od trinaest vjekova
i posvuda razasuti hrvatski grobovi:
znajte i ne zaboravite: Hrvati i mrtvi pobjedjuju,
jer nikada tudji ne žele bit robovi!

PORUKA

Svud ležimo i čuvamo mrtvu stražu:
po ravnici, uz putove i po gori.
Varaju, se gorko oni koji kažu,
da u nama više svietla luč ne gori!

Kroz korjenje trava, što nad nama plaču,
sunce naše put svoj zlatni do nas vrti.
Nekoć prkosismo tanetu i maču,
danas tami jama ovih, pa i samoj smrti!

Širom mrtvog grad ovdje u tudjini
svietla sveta gore, čvrsta vjera zori.
O nek znadu naši dragi u daljini:
u jamama našim klik se bojni ori!

Kroz svako će živo srdce klik taj proći,
uzgibat će gore i more u luci,
razpuknut će zemlju i mi ćemo doći
s mačevima našim platnenim u ruci!

MAJCI

MOJA ZVIEZDA

Tudji svod su splele uspomene brojne,
u njem lik mi Tvoj ko divna zvezda sja,
koja mi je kroz daljine ove zdvojne
blagi melem, nada i utjeha sva.

U noćima često posjete me more
i dok svud okolo mene vlada mrak,
u nutrini mojoj žarka svietla gore,
što upali zvezde moje zlatni trak.

Tada sanjam o očima dobrim Tvojim
i pobožno grlim Tvoj pognuti stas.
Na njem krute rane Tvoje tugom brojim
i zaplačem gorko, majko, na sav glas.

Gdje su, majko moja, oni sretni dani,
kad je grlio nas sunca našeg sjaj,
kada smo bez rana srećom obasjani
skupa gledali naš dragi rodni kraj?

Majko, kad se suton nad otokom spusti,
kada zaspe po stablima ptice sve
i kad ovdje oblaci me pokre gusti,
sjaj i dalje kroz sve moje burne sne!

OTVORI MAJKO, PROZOR

O, nemoj plakati, majko,
kad otok naš zagrlje sutonske mreže,
kad zapjevaju negdje mladići
i među njima ne razpoznaš mene!

Nemoj zdvajati, mila,
i gubiti nade!
lako ja davno već nisam mladić
i ne pjevam više djevojkama serenade,

još me grlo izdalo nije Sada pjevam
molitve, himne i psalme.
Otvori, majko, prozor i čut ćeš me u vrtu
u šuštanju palme!

POZDRAV MAJCI

Nema lepšega na svietu
neg' je naše more.
O, da mi je opet vidjet
brode i vapore!

Naše rive, naše palme
prekrasne korale,
naše čemprese i bore,
naše barke male!

O, da mogu jedne noći
vidjet svoju mati,
izljubit joj mile oči,
na krilu joj spati!

Ja bih dao sve na svietu
za taj časak sreće,
od koje na svietu nigdje
nema lepše, veće.

Kada vidiš kako leti
galebova jato,
to je vruć moj pozdrav Tebi,
majko, moje zlato!

TUDJE NOĆI

O, teško je poći leći,
a ne izljubiti majci oči,
o, teško je, teško reći,
kako su okrutne tudje noći.

O, teško je sklopiti oči
i smiriti misli, što daljinama plove.
Sve se prošlo pred očima svježe toči
i nešto snažno iz daleka zove.

Pred kućom na žalu tužno more mrmori,
u suzama moli moja majka stara.
O meni joj pričaju javori i bori
I tuga joj bezkrajna umorno srdce para.

O, majko, okrutni su tudji ljudi!
Kad ću Ti se oko vrata ovit
i kad ćeš me opet privinut na grudi,
te me dragom rukom blagoslovit?

.....

O, teško je poći leći,
a ne izljubiti majci oči,
o, teško je, teško reći,
kako su okrutne tudje noći . . .

MAJKO, LAKU NOĆ

Već kad prvi sivi suton padne,
Ti otvaraš plaho vrata sobe moje.
Prazan stolac, a na stolu slika moja
i porazbacane knjige stoje.

More tuge srdce Ti zalieva
osluškujuć, da li ću Ti doć.
Onda zaplakana tiho šapćeš:
Sinko,
laku noć,
laku noć!

Ideš spavat, al' ne možeš dugo usnut.
Mjesečina ljubi Tvoju dragu kosu
i sve suze vruće, što ih za mnom lijes,
pretvara u tužnu i bisernu rosu.

Psalmi vjetra i šum mora izpod kuće
sjećaju Te na okrutnu davnu noć,
kad si zadnji put mi rekla:
Sinko,
laku noć,
laku noć!

Nitko ne zna neizmjernu tugu Tvoju,
nitko nije kadar utjehu Ti dati.
Nikog nema, tko bi razumjeti mogo
bolno srdce majke, što za sinom pati.

O, da mi je postat mjesec, more, vjetar
i njihovu poprimiti moć!
Došao bih svake noći k Tebi šapćuć:
Majko,
laku noć,
laku noć!

MAJCI

Ne znam da li znadeš, da imamo curicu.
Bucmasta je, živa i sladka,
ovdje još takve vidjeli nišu.
Velika je, zdrava i smeđja,
ko da se je rodila u našem Visu.

Ima dva nebesko-plava oka,
ko andjeo na slici Rafaella,
bistra ko more pred Biševom
i nevina ko očice Djetića
naše Gospe Velog Sela.

Krstismo je imenom Tvojim.
Ona nam je gorčinu života osladila.
Sto put je na dan grlimo i imenom Tvojim zovemo,
a ona se smieši, ko da se veseli,
što joj se je nepoznata baka pomladila.

Često joj pjevam uspavanke tihe i meke,
one iste, što si i Ti nekoć pjevala meni.
I tada mi se davne uspomene sladke
obnavljaju u njezinoj nevinoj zjeni.

UTJEHA U ZVJEZDANOJ NOĆI

Često Te zaželim, majko,
kad mi je teško i proklinjem sve,
kad me boli, a ne mogu to nikome reći,
kad bih htio leći
sa željom, da zauviek usnem.

Ali kad utihne buka velegrada,
veselim se dolazku noći,
otvaram razbijeni prozor
i tražim Te medju zviezdama.

U njima trepere
bezbroyni sveti Otčenaši,
što ih za mene, majko, moliš
i tamo se susreću pogledi naši.

Zato se dnevno ja molim
za vedru i zvjezdanu noć,
koja mi jedino pruža
smirenje, utjehu, radost i moć.

NE TUGUJ, MAJKO

O, jadnice tužna, predobra majko,
kako Ti je teško! Bosa i gola,
bdijući i plačući u noćima straha,
čekaš me sjedeći kraj praznoga stola.

Ne gori više vatra na kominu,
niti pred Madonom svieća.
Vrt je obrastao travom,
nema više mirisavog cvieća.

Mukle noći, mukle slutnje
muče Te pod stare dane.
Hrana su Ti brige,
uzdasi i suze slane.

Ne tuguj, majko, jer tuga izjeda.
A na Tebi su samo jošte kosti gole.
Kada noću zvijezde gledaš, to su iskre moje,
što za Tebe, majko, trepere i mole.

Progonjen sam čist i nevin,
jer u XX. vjeku takav biti, to je ljaga!
Zato protjeran sam grubo, kao pseto,
s dragog otčinskoga praga.

Odrgnut sam s Tvoga toplog krila
i kroz tuđji svijet se obijam i skitam.
O, gdje je pravo, gdje sloboda?,
svakog dana, svake noći pitam.

A odgovor je samo
moja tužna jeka
i plač gorki našeg mora
iz daleka . . .

O, ne tuguj, mati!
Jer znaj: jošte živi Bog!
I On silnom rukom Svojom
štititi Tebe i prognanog sina Tvog.

CVIEĆE SVETOG ANTE

Ako jošte koju suzu imaš, mati,
onda zalij njome svetog Ante cvieće,
On će za to stostruko Ti platit znati:
ni mene ni Tebe zaboravit ne će.

Ako ljiljani su uvenuli stari,
još su korjeni u zemlji! Majko, moli
nek proniknu! Ljiljani su liepi dari
svetom Anti, koji oboje nas voli.

Za sve zavjete On svete naše znade
i za svaku suzu, što nam lica mije.
A kad noć se tajnovita, tiha krade,
nad nama On, majko, neumorno bdije.

Nada mnom je bdio, dok sam kopo raku,
pratio me kroz sve strane zemlje, klance.
Znam ja, majko, da Ti nemaš sudbu laku,
ali On će skinut i sa Tebe lance!

PISMO MAJCI

S irotice moja tužna, nemoj više
plakat! Dosta suza prolila si za me.
Ja se molim Bogu, da Ti suze briše
i utjeha bude usred guste tame.

I ja, majko, kadkada zaridam, kao
izranjena, ljuta u kavezu ptica.
I htio bih letjet, ali jao!
Još posvuda teška, strašna vlada tmica.

Za me sunca, kao ni za Tebe, nema!
A kad hladni mjesec kroz maglu proviri,
tad se sjetim sunca našeg, što sad driema
nad Hrvatskom, gdje se samo tudjin širi.

Gorka je tudjina, hladni njeni puti.
Svagog dana bezbrojne se boli množe.
A pogledi ljudi, ko bodeži ljuti
bodu. Ali treba ići, dok se može!

Zalud viče srdce prepuno gorčine
i smirenje traži širom cielog svieta.
Još me drži zov valova iz daljine
i spomeni sladki mojih mladih ljeta

na Te, majko! .. I ove će muke proći
jednom: Pravda ipak svojim putem kroči.
Tad ću sav presretan opet k Tebi doći,
izljubit Ti drage ruke, lice, oči....

BOŽIČNA RADOST
(1951.)

Ove će nam godine Božić biti radostniji
od prošlih.

Naša curica već ima zlatne kose,
osam bisernih zubića.
rumene obraziće, ko zimske ruže,
a nevine ručice znade već sklopiti.

Ona će biti naša radostna Božićna molitva
pred jasticama.

Majko,
kad budeš na polnoćki molila pred Djetićem,
znaj, da uz Tebe moli s nama
i Tvoja unuka!

SVIEĆA MOGA ŽIVOTA

Nemoj plakat, moja mila mati,
i za menom gorke suze lit.
Naše sunce opet će nam sjati
i mi ćemo tada skupa bit.

Kada suton otok naš zagrlji
i kad mjesec zasja otokom,
tada sin Tvoj sliku Tvoju grli
i za Tobom čezne dušom svom.

Kad umorna noću ideš spati,
usni, majko, divan zlatni san.
Nek Te ruka Svemogućeg prati,
sve dok svane krasni sretni dan.

Živi, majko, jošte dugo ljeta,
Ti si svieća moga života;
Ti prekrasna zviezdo moja sveta,
Ti si radost moja, sreća sva!

KAD SE VRATIM

Moj je otok daleka usidrena ladja
tamno plavom koprenom ovita.
Pred njome razpletene grive valova,
ko latice bijelih ruža titraju.

Nad dragim žalima
(sladke uspomene djetinjstva!)
plaču borovi, čempresi, palme
i opustjeli vrt pred otčinskom kućom.

Majka proviruje kroz prozor
i utapa poglede u raztuženo more,
dok joj sivi lahor i sutonski
donose drage pozdrave moje.

Majko, najdraža kraljice mojega otoka,
ne plači! Smirit će se jednom more pred obalom.
Tada će uploviti jedna trošna ladja u višku luku.
Odmah ćeš rne prepoznati: biti ću prvi na pramcu.

Nemoj se čuditi onda,
što ću biti opaljen od sunca, pognut i koštunjav.
Dugo sam putovao i tukao se stalno
s uzburkanim valovima mora.

Bure su šibale i munje sievale,
a ja sam malom ladjom kroz vihore plovio.
Ali sunce me je hranilo
i more napajalo.

Majko! Kad se vratim,
dodji na rivu s ocem i bratom,
da skupa poljubimo grudu
rodnoga otoka.

Tada ćemo zajedničke boli
u dubine mora utopiti
i veseliti se smiešku
našega sunca . . .

MOLITVA ZA ČUVARICE NAŠIH OGNJIŠTA

Gospodine, blagoslovi grobeve mučenika,
što na mrtvoj straži domovine stoje,
a nama preživjelima udieli
obilje svete milosti Tvoje,

da nas kriepi, čuva i štiti
kroz ovu tudjinu hladnu i krutu
i neka nam uvijek osvjetljuje
umorne staze na našem putu.

Na njem je mnogo drača i trnja,
i mnoga provalija uz njega strši.
Očuvaj nas, predobri Otče,
i neka se sveta volja Tvoja vrši!

Otvrdnusmo u bolima
i misao na zavičaj srdce nam para.
Ali bez bolova nema sreće,
ni povratka na ognjišta naša stara.

Ona su opustjela i tužna.
Mjesto ognja molitve naše na njima gore
i suze sirotica majki naših,
koje svakojake patnje more.

O, čuvaj, Gospode, te čuvarice
ognjišta naših i usliši im molitve
smjerne: da nas sačuvaš u tudjini
Tebi i domovini vjerne!

MORU

USPOMENE

More moje sinje, tako si daleko,
a ipak tako blizu!
Na sedlima valova tvojih uspomene blješte
u dragome nizu:

Podne. Dječarac opaljen suncem
sjedi na žalu i ribice lovi.
Okolo glave mu leptirići lete,
a jedan po moru na suhome listu plovi.

Ribarske se ladje uz obalu odmaraju.
Po luci jedrilice plove.
Ko djevojke su mlade, što idu na šetnju,
obučene u bijele haljine nove.

Uz rubove luke se odrazuju
kuće, tamarisi, čempresi i bori,
a medju njima nasmijano sunce
ko zlatna jabuka gori.

O more, djetinja radosti moja,
davno je to bilo! Al' uspomene izbledile nisu!
Ja sam još uvijek ono isto malo sitno diete,
što se je veselilo suncu u sanenom Visu!

POTONULE NADE

Plaču žali,
gdje uspomene plove.
Uzalud majka u vrtu se šeće
i mene traži, zove.

Tuguje cvieće
i tuguju palme,
a vjetar zavija i pjeva
tužne jednolične psalme.

Uzalud čeka ostarjeli pas
čuvar kuće i staje
i uzalud od dosade
na mjesec bjesomučno laje.

Razpletenih kosa na žalu,
sjede bosonoge djevojke mlade
i plaćućim očima uzalud traže
duboko u moru potonule nade

MORU

Tko će umiriti razbješnjelo more
i utažiti silovitih bura riku?
Tko će vratiti zlatni sjaj sad krvavog sunca
i dragoga kraja božanstvenu sliku?

Tko će pokopati utopljenike
i spasiti drage preživjele mornare
i tko će sakatima nadomjestiti ruke,
da pišu svoje mučeničke memoare?

Tko će junacima posljednju počast odat?
Možda će im počastna salva biti prasak gromova
i bljesak munja, što se utapaju do dna mora
pred licem tužnim opustjelih domova.

O, more, tajanstveno veliko more,
posvećeno krvlju neznanih junaka,
grobnicu napora i velika nado naša,
budi im udobna kolievka laka!

POTONULE LADJE

Šumi more, tužno more šumi,
ko da uzdiše i stenje.
Za brdašcem osamljenim negdje
krvavi se mjesec penje.

Na pučini pokidanih jedra
razbijene ladje plove
i sanjaju — zaplakane, tužne —
već odavna prošle snove.

Nema vješte ruke kormilara,
da ih dovede u luku.
Biesne bure, žestoke oluje
nemilo ih tuku.

Šumi more, biesni se od pjene,
tonu ladje u dubinu.
A krvavo sunce jutrom rano
grli okrutnu pučinu.

BALADE HRVATSKIH IZBJEGLICA

HRVATSKI DI PI

Zovu nas:
Auslaender, foreigners i stranieri.
Prezirno nas gledaju
i gone ko zvieri.

Stišćemo tugu u srcima.
Neslomiva nam duša, odporne kosti,
i molimo Gospoda,
da zasliepljenim oprostí.

Proglasiše nas smećem
i pristup medju ljude nam prieče,
a zaboraviše, da na smetištu kadkad
najljepše raste cvieće.

Daleki sibirski vjetrovi pušu,
svuda se šire ledeni mlazovi.
Izmiliše krvožedni vuci i hijene,
tule medvjedi i gmižu gmazovi.

Pustoše polja naša
i ognjišta otčinska sveta.
Umire jedan vitežki narod
pred očima cieloga svieta.

Mi smo ostatci ostataka
sinova svietla, Božji vojnici,
a druga mučenička braća naša ginu
po Slavoniji, Bosni i Lici.

Čudni smo za vas,
koji nas prezreno zovete DI PI,
ali za Boga i Hrvatsku
spremni smo sutra umrieti svi!

Vodimo boj s antikristom,
ne ćemo šuštati s tog megdana!
A njegov ili naš grob biti će
sinje dubine našeg Jadrana.

TUGA

Tuga je naša
bezкраjni olovni slap,
što teče lagano
kap
po
kap.

Tugom se hranimo,
tuga nam prožima srdce i krv.
Tuga nas izjeda,
ko kruti,
dugi
crv.

Za nas su umrla cvatuća proljeća,
uvenula je nasmijana mladost.
Tuga je progutala
sreću svu
i
radost.

O crna tugo,
jedina drugarice naša,
zar nikad se napuniti ne će
tvoja gorka
pelinova
čaša?

Ti možeš nam grizti meso i kosti,
raztakati krv i žuč,
al' duh će naš lutati svemirom
svietleći,
ko velika
neugasiva
luč.

SIROTČAD HRVATA

Nejaki su došli s tužnim materama
u tudjinu. Mnogi kao sitna djeca.
Jadno roblje mira, koje sviet bez srama
pušta, da u biedi i nevolji jeca.

U Parizu i Londonu šeću dame
s ugojenim mačkama i tustim psima.
Vode ih frizeru, ništa se ne srame
i brinu se za njih, da im nije zima.

A za izpaćena jadna naša čeda
nema samilosti, srdca ni topline!
Pate majke, pate djeca. Sviet to gleda,
al' uzalud vapaj tužnih iz tudjine!

Ne, to nisu zločinci, o čudni sviete!
Što skriviše ti ta nevina čeda,
što na oltar pravde i slobode svete
ostaviše otca i dobrog djeda?

Zar je grieh, što janjičari biti ne će,
ili zato, što su nejaki i slabi,
pa ne mogu imat te predivne sreće,
da ih tudja zemlja ko roblje izrabi?

Priča se i piše protiv zloće tame,
crtaju se prognanih i gladnih biede.
Slika ih se. Od njih prave se reklame.
Ali što te bajke za njih jadne vriede?

Kad nad logorom se u osvitku dana
pojave u lietu galebova jata,
tad se krik iz bolnih srdca punih rana
ori: "Zavidi vam sirotčad Hrvata!"

TEZKO BREME

Kaplju kapi tuge,
rodjene u dubini duše
i umorne stiene
srдца moga buše.

Svaka je teška ko olovo
i svaka boli ko puščano tane.
Na sve strane krv iz srдца pisti,
ko iz jedne jedincate rane.

A to jadno tielo još se miče,
slabašne su kosti, što ga nose.
Staklene su oči,
nema suza, da ih rose.

I dok jedna tuga ode,
na pomolu eto nove,
da me knutom svojim
na poslušnost zove.

Noseć teško breme
idem, patim se i morim,
a kad padnem, od stida zavrištim
i sam sebe korim:

Gdje je snaga,
mladost i vedrina!?-
I opet se dignem, nastavljaćuć putem
neznanih daljina . . .

NA SUNČANIM ŽALIMA

U dušu smo upili
tajanstvenu snagu mora,
opili smo se ljepotom mladoga sunca
pri radjanju zlatnih zora.

Lica smo umili bisernom rosom
s vječno zelenih stabala
i čitavo biće prokadili mirisom
šarenih školjki i morskih korala.

Mi smo bez patine i promjenljivih boja.
Takvi smo, kakvi smo! Možda idioti, kreteni.
Ali tko da nam nešto boljega dade
i dušu našu da izmieni?

O, zar nije liepo biti liep i jak,
kao hrastov gorski list
i ko sunčev zlatni trak
biti nevin, drag i čist?

U TUDJINI

Tudji ljudi
grubi, hladni.
Dnevno mi smo
žedni, gladni.

Potlačeni,
goli, bosí.
Bieda sve nas
kosom kosi.

Tužne majke
s dojenčadi
svakidašnji
biju jadi.

Nema kruha,
svaki posti,
to govore
gole kosti.

Tko će mladost
našu vratit
i tko boli
naše skratit?

Kad umremo
jedne noći,
tko će sklopit
naše oči?

Tko na grob nam
doniet cvieće
i zapalit
žute svieće?

Možda vjetar
s juga bit će,
što za nama
suze lit će.

Tad posljednju
želju jednu
izpunite
robu biednu:

Šaljite nas
doma mrtve,
nas nevine
tužne žrtve.

Bolje mrtvi
u svom kraju,
nego živi
tu u raju!

SVIBANJSKA BALADA

Svibanj. Svuda cvatu ruže,
meke kao svila, ko djevojke krasne.
Na usnama im rujnim
zadnji pozdrav sunca gasne.

Kao tamjan grude naše
ružmarin sa brjegova miriše,
a na rivi djevičanska palma
kristalnu svježinu mora diše.

Pod suncem na žalu
školjke su ko nizovi dragulja,
a na grani tamarisa
vrabac mali radostno se ljulja.

Maestrali tiho šapću;
ne da im se smetat pjesmu djece male,
dok najdraži gosti hrvatske riviere
- lastavice - krstare kroz naše drage kale.

Ko ne jako diete bos, gologlav,
smedj - od našeg sunca u svibnju opaljen -
ja sam sretan bio . . .
A danas je zlatan svibanj moj razvaljen . . .

KRIŽ

Jutro sneno.
Kapi rose,
ko da tugu
našu nose,
spavaju na
lišću, travi.
Kruta mora
srдца davi.

Tvrd i težak križ je, što nas vjerno prati.

O da znate kako boli, kad se pati
pravedan i nevin, kako peku rane
naše svježe, kad se smrkne i kad svane!

Zašto strah i
patnja ljuta?

Zašto trnje
nasred puta
našu stazu
silom prieči?

Čemu zloba,
sramne rieči?

Kad nas breme
križa slomi,
zaplakat će
munje, gromi.

A daleko
more plavo
kričati će:
Gdje je pravo?

TUŽALJKA

Porobljena je zemlja naša,
razrušeni gradovi, popaljena sela.
Po napuštenim garištima
šeću se hijene i grakću gavrani.

Čemerne su majke u crnini,
mučenice tužne.
Nitko im ne će vratiti sinove i kćeri
nitko im ništa naplatiti
za bezkrajnu ljubav i bol.

Jer nitko ne zna što je ljubav,
osim onog koji voli
i nitko ne zna što je bol,
osim onog koga boli.

Ne igraju se djeca više
po razcvjetanim livadama,
pekući se na suncu.
Razletješe se zlatokrili leptiri,
radostni viestnici proljeća.

Negdje na brdu šumovitom
uz romon potoka bistrih
sbor prognanih ptica pjeva
tužnu i dirljivu himnu
o velikom Suncu . . .

OTROVANA ZEMLJA

Volio bih, da sam se rodio pred 700 vjekova.
Ne bih bio vidio ni Pariz ni Beč
i ne bih razumio strane jezike,
već samo svoju materinsku rječ.

Ne bih poznao strasti kontinenata,
ni zagriženu borbu podijeljenih svjetova.
Veselio bih se tišini rodnoga otoka
i krasoti šarenih poljskih cvjetova.

Radovao bih se suncu i mjesecu
i svojem svakidašnjem poslu.
Pasao bih zadovoljan ovce i koze
i jahao na svojem dragome oslu.

A danas sam gori od prezrene zvijeri:
bez sunčevog sjaja i zvjezdanih noći, bez sna.
I često zaželim, da potone otrovana zemlja
u duboki ponor bez kraja i dna.

CIRKUS

Lažu ljudi
i varaju!
Svi imaju:
i krila andjeoska
(čista i nevina)
i rogove vražje
(crne i čadjave).

I tako je mati Zemlja postala
jedini cirkus
među planetima u svemiru.

Ja nisam cirkusant.
Nemam ni krila ni rogova.
Ja sam - publika! . . .

SMIEH

Sloboda, pravda, demokracija,
Sveto mjesto pod suncem,
gdje uživat će i najmanja nacija
i svatko bit slobodan od svakoga zla!
Ha-ha-ha-ha,
ha-ha-ha-ha . . .

U današnjem vieku višestrukih Džingiskana,
gdje čovjek je postao obična stvar,
a priča mu se o svanuću zlatnoga dana,
moram se smijati na usta sva:
Ha-ha-ha-ha,
ha-ha-ha-ha . . .

Sloboda, pravda demokracija!
U ova tri "sveta" imena ruši se
1300 godina stara hrvatska Nacija.
Politika? Mudrost? Taktika? Odjavo nek
zna!
Ha-ha-ha-ha,
ha-ha-ha-ha . . .

Zato ću vikati i ne ću se smiriti
nikada! Niti kad izcrpljen klonem.
Tada ću se trajno povampiriti
i nastaviti ću suludo smijati se ja:
Ha-ha-ha-ha,
ha-ha-ha-ha . . .

VOLIO BIH, DA SAM MAGARAC ILI MIMOZA

Kad bih znao, da ću se drugi put roditi
i kad bih vjerovao u metamorfozu,
ne bih se želio više čovjekom roditi,
htio bih se pretvoriti u magarca ili mimozu,

O, magarče družo i sestro mimozo,
u podsvjestnoj živite i rastete sreći,
A ja sam tek samo obični čovjek
i stidim se to javno ikome reći.

ja ne mogu pjevati kao ti, magarče,
kako i kada ja hoću.
Pred čovjekom subratom svojim
moram se bojati danju i noću.

Ja se ne mogu radovati zatišju dragom
kao ti mimozo, ljubljene cviete,
jer strepim pred čovjekom,
što ubio sve je porive svete,

O, volio bih, da sam magarac ili mimoza,
ne bih se ovako patio i morio
i živio bih sretan i slobodan.
O? zašto si me, Bože, čovjekom stvorio?

BEČKA PANORAMA (1946.)

Razrušene kuće, razrušene crkve.
Uniforme. Mršave sjene civilista.
Park. Koferi. Ruksaci.
Kordon policista.

Duga je korizma mršavih kalorija;
mužkarci bez satova, bez manira.
Žene bez stida, djevojke bez časti
vješaju se o vrat vojnika i oficira.

Za čokoladu prodaje se duša i tielo.
U lokalima prepunim čudnih toaleta
miriši mlado djevojačko meso
u mirisu rakije i magli cigareta.

Gladan sam i nemam što pušiti.
Sakupljam jabuke gnjile i čikove
na ulici. I svuda slušam
pijane i site djavolske krikove.

O, sretan sam, što nisam vojnik
i slabašno biće ženskoga spola.
Ja sam tek obični prezreni stranac,
što umire od patnje, čežnje i bola.

MOLBA OTCU NOI

Umrli su
dobri, stari ljudi.
Razum više
judima ne sudi.

Sve je laž i maska glupa,
namješteni posmjeh i rieč liepa.
Čitav svijet tek ludnica je jedna,
u kojoj orgija masa sliepa.

O predobri
stari otče Noe,
zašto čovjeka Ti uze
u odaje korabljice svoje?

Ako jošte jednom dodješ,
kad nastane potop novi,
zaboravi lađa na sve ljude
i sam pustim morem plovi!

PREDLAŽEM KONFERENCIJU U ASSZU

Razbijte ploče Hamurabija i Solona,
izbrišite stare hierogliffe faraona,
razkidajte zakonik Justinijana
i famozni kodeks Napoleona!

Sve su to bajke i priče,
pravo bez pravde, ironija paragrafa!
Jer se po njima ljudima sudi,
ko čoporu konja i stadu žirafa.

Uzalud svi filozofi:
Plato, Aristotel, Kant i Unamuno;
uzalud sve organizacije:
Sveta Alijansa, Liga Naroda i UNO!

Uzalud Cezar, Hanibal i Nero,
Napoleon, duždi i sultani;
uzalud Kolumbo i Marko Polo,
svi konkvistadori i svi Džingiskani!

Toliko krvavih revolucija,
toliko stoljetnih patnja, uzdaha i straha!
Za ništa. Mi trebamo danas tek jednog:
revolucionarca po uzoru asižkog Siromaha.

Sve konferencije i sve debate
u Londonu, Washingtonu, Moskvi i Parizu
mlaćenje su slame, uvreda živih i mrtvih.
Ja predlažem konferenciju u Asizu!

AUREOLA

Mreža mjedenih niti uspomena.
Pod okancima
sagorjeva
srdce.

Pucketa vatra i plamsa.
Od sagorjelih nada i čežnja
aureola svietla
lebdi
u
meni.

TUGA SRDCA

Tuga se je naselila
po dragim igralištima u selima,
gdje su se nekoć djeca
igrala i veselila

i ja medju njima
blještavog lica i očiju.

Dok smo se umorni odmarali
u sjeni palma, maslina i borova,
zvonke su nas pjesme korova
veselih ptica sa grana zabavljale,

a s njima je odjekivala i zdrava jeka
našeg nevinog hihotanja.

I sve je prošlo brzo kao san,
il' ko našeg neba duga,
Osta samo uspomena
i u srcu tuga,

koja muči, grize i raztvora,
al' i nove, svježe nade stvara . . .

PAKLENSKE SJENE

Oblačnim nebom
vuku se
paklenske
sjene.

Tresu se polovi nemirnog planeta.
Visoko plaze ognjeni plamovi.
U deliriju riču vulkani
i rigaju
bjesomučne
pjene.

Vrti se goreći planet
i sjaji se u crnome dimu
ciele atmosfere.
A paklenske sjene
lutaju svemirom
i ludo se
cere.

do visokog cilja sigurno stići
te ćemo bolnom uztrajnošću ipak
al' mi imamo željeznu volju
i okrutne olujne kiše
jer nas šibaju vihori i gromi
da ćemo pasti i više se ne dići
da ne možemo više
katkada nam se čini
gdje jošte sjaji pravo sunce
za drugim atmosferama
i čeznemo za dalekim visinama
ko muhe na muholovci
mi vučemo umorne udove
u mračnome hadu
ko proklete duše
i žive u nesnosnom smradu
od glada i mača
gdje ljudi pogibaju
blata i drača
iz dubokih dolina
T po stepenicama
teško je penjati se

STEPENICE

MOLITVE

SVAKIDAŠNJA MOLITVA

Daj mi, Bože, snagu hrasta sa planine
i svježinu trave nasmijanih zora.
Daj mi krotkost palme s predrage daljine
i čistoću šljunka sa obala mora.

O, okriepi srdce, što već davno gori
na podnožju Tvojeg svetoga oltara.
Iako ga tisuć krutih jada mori,
ono plamsa, tinja, ali ne izgara!

Molim Ti se za vedrinu duše svoje
i za vječno čiste osvietljene staze.
Nek preda mnom kao zrake sunca stoje
i nek kroz njih stalno noge moje gaze.

O, nek ruka Tvoja nad Hrvatskom splete
svietle staze u proplamsaj snažnog luka,
nek se naši u dolini suza sjete,
da će ipak jednom doći konac muka!

PRED RAZPELOM

Umorno je moje čelo
i brazde ga brzo pune,
ali ipak na njem nema
trnovite ljute krune.

I ja nosim križ pretežki,
tielo mi je svakog dana tanje.
Al' kad padnem, nisam ko Ti, Kriste,
umiljato dobro janje.

Često ridam, kad bih šutjet moro
i kadkada u podsviesti dvojim.
A što su muke moje
spram mukama Tvojim?

Ali ja Te ipak molim, Kriste,
skupa s dušom ojačaj mi tielo;
pred očima nek mi uvijek lebdi
Tvoje sveto Božansko razpelo!

pa kad pod teretom križa kadkad padnem,
daj mi snagu, da se opet dignem,
jer ja hoću ići, ići,
dok u dragu luku spasa stignem!

MOLITVA GOSPI

Ja Te molim, Gospe, za daleki rodni otok
i za cielu moju izmučenu svetu grudu.
Nek čistoću čuva svaka rieka, svaki potok,
a uz more nek nam čili galebovi budu!

Nek ne sahnju gorda stabla naša po planini
i nek djevičanske palme u tuzi ne ginu.
A kad noć se spusti, ko carica u crnini,
čuvaj, tješi, draga Gospe, moju domovinu!

Tada podji, o Predraga, u kolibe biede,
gdje patnička srdca pretežno se muče.
Čekaju Te starci i pretužne majke sieđe,
što molitvu Tvoju, Gospe, djecu dnevno uče.

Udji! Oni će Te čekat kod svoga komina,
gdje pred slikom Tvojom stara uljanica gori
za miloga brata, otca, il' predragog sina
i za uništenje tame, što im srdca mori.

Na obali mora svaki bieli grad na stieni
imao je nekoć crkve Tvoje i oltare.
Kad s koliba odeš, Gospe, prema moru skreni,
blagoslovi Tvoje drage i vjerne mornare!

Svoj blagoslov prospi povrh naših tužnih njiva,
nek za biednike nam sa obilnim kruhom rode!
Blagoslovi brojna groblja, gdje nam mladost sniva
i sve borce za svanuće predrage slobode!

SVIBANJ

Svibanj! Još se sjećam naših divnih ruža
i svih onih bijelih Gospinih oltara.
O, taj spomen sladki utjehu mi pruža
i umorne misli ovdje mi odmara.

Sve u srcu pjeva: ruže, karamfili,
maestrali morski, trave u planini,
crkve i oltari u prečistoj svili
i rieč svećenika Božjeg u bjelini!

Sva je duša moja pjesmom tom protkana.
Ona je ko harfa od suhoga zlata,
I dok zaboravljam svu težinu rana,
na njoj himnu igram Kraljici Hrvata:

O, predobra, uzvišena Majko sveta,
Čuvaj narod na žalima Tvog Jadrana.
Utješi nas razasute diljem svieta
i nek opet zasja sreća majskih dana!

ZVIEZDA MORA

Na svjetionicima Jadrana
ugasla su svietla noćna.
Ali mjesto njih neugasivo svietli
Zvezda Mora, naša Odvjetnica moćna.

Marija je zvezda blaga, vjerna
tužnim mornarima i ladjama na pučini.
Ona je utjeha i nada
svima nama u tudjini.

U srcima našim nosimo sva svetišta Njena
od Trsata do Visa, od Bistrice do Sinja
i u njima vatra sveta i živa
naše čiste djetinje ljubavi tinja.

Prezir tudjih ljudi
i svakakve boli tište nas i tuku,
ali ne zdvajamo. Naša Zvezda Mora
dovest će nas ipak jednom u slobode luku.

Marijo Majko, čuvaj nas i prati
kroz sve ove mučne tudje pute,
Budi uvijek uz nas, mila Mati,
da nam boli nade naše ne pomute.

Nade su nam čiste, ko nevinost naših žala.
Za povratkom žudimo. Na pol puta ne kanimo stati.
Užgat ćemo opet svietla ognjišta i starinskih ferala,
a Ti ćeš nam, Zvezdo Mora, nad obzorjem sjati.

MOLITVA BIELOJ HOSTIJI

Bjelinom Svojom duše nam uresi,
Hostijo biela, Božanstvena Tajno.
Vedrinu plavu svima nam donesi
i grij nas stalno, kao sunce sjajno!

Okriepi nas, kad klonemo u nadi
i kada sumnje na obzorju banu.
Zrakama Svojim boli nam osladi,
zacieli njima svaku našu ranu.

U grudima se našima naseli,
u bielu bašću biće nam pretvori,
neka se s Tobom raduje, veseli
i kao tamjan za Te vječno gori!

Kroz pute ove naše u tudjini
u rodni kraj daleki nas povedi,
gdje sve nas dugo čeka u crnini,
gdje mjesto sreće tuga siva sjedi.

Tad ćemo ina vrh Velebita savit
za Te monstrancu od sunčanog zlata.
Živi i mrtvi naši će Te slaviti
i draga zemlja vjernih Ti Hrvata.

NA BADNJAK

I ove će godine moj dobri stari otac
blagosloviti Badnjak bez mene.
Kad se smračí, svi će se okupiti okolo komina:
otac, majka i brat sa ženom i djecom.
Samo mene ne će biti.
Majka će se ogledavati kroz prozor
i prislušívati, kao da me očekuje,
zatim će zatvoriti prozor i otrti umorne oči.

Otac će onda sa svima kleknuti
i pred gorućím panjem početi moliti
nizove Otčenaša za mrtve i žive.
Najprije za pokojnog brata Petra,
što je umro pri koncu prvoga Svjetskoga rata,
pak za djeda i baku
i za dušu svaku,
za koju nema tko moliti Boga.
Onda će moliti za mene.
Znam: svima će biti orošene zjene.

Ne znam, hoće li otac imati vina i pšenice,
da blagoslovi Badnjak.
Bili su mi pisali, da je ljeto bilo suho i žarko
i da su se osušili vinogradi i njive.
Ali u kući je uvijek svete vode.
(Majka je drži u bočici pod uzglavljem).

Kad bude gotov obred blagoslivljanja Badnjaka,
onda će svi sjesti uz naš stari stol
(na "škanjelu" će biti jedno prazno mjesto za mene)
i jesti ribu.

Zatim, kad ponoćna zvona navieste
sveto Porodjenje Gospodinovo,
otac će intonirati: "U se vrime godišća",
a svi će ostali prihvatiti:
"Mir se svitu navišća!"

S njima ću pjevati i ja ovdje u tudjini
i moliti se Novorodjenom Gospodinu,
da usliši skrušene vapaje naše . . .

BOŽIČNI PSALAM

Slavite Gospodina živi i mrtvi,
slavite Ga robovi i grobovi!

Slavite Gospodina sirotice majke naše,
otvrdnule u tuzi na svetoj grudi hrvatskoj!

Tuga je Vaša uzvišeno liepa: slavite Ga tugom,
suze su Vaše ljepše od rose: slavite Ga suzama!

Sveta je tuga Vaša i svete su suze Vaše:
o, slavite Gospodina, divne svetice naše!

Slavite Gospodina gorde planine naše stoljetne,
slavite Ga s pticama, što bdiju po stablima!

Slavite Ga andjeoske hridi naše,
nek zapjevaju s vama bieli galebovi!

Slavite Ga zviezde najljepšeg neba na svietu,
slavite Ga more, luke, grebeni i otoci!

Slavite Ga jezera, vodopadi, rieke i potoci,
slavite Ga sva naša sveta ognjišta otčinska!

I vi trave sanene nad neznanim rakama junaka,
šapćite meko svoju nevinu himnu malenom Isusu!

Slavimo Gospodina i mi braćo prognana,
nitima vjere čelične u srcima spletimo Mu jaslice!

Zaboravimo boli, pridružimo se obćoj pjesmi svemira
i zapjevajmo Mu tiho, tiho sladku uspavanku:

Spavaj, spavaj, Djetiću, Ti nebeski i naš Kraljiću,
spavaj, spavaj, nina, nana . . .

UZKRSNA MOLITVA HRVATSKIH PROGNAIKA

Ovoga svetog uzkrasnog jutra
izpoviedamo, Kriste, našu vjeru u Te.
Čuj skrušene molitve djece Tvoje
diljem čitavog svieta razasute:

Bogci smo. Bez kuće i kućišta.
Peku nas mrvice kruha stranoga svieta,
i boli nas, o, ljuto boli, što je i ovoga Uzkrsa
naša ljubljena Hrvatska razapeta.

Obrisi suze s tužnih lica matera naših,
ojačaj im u srcima plamenove vjere i nade
u ono željno očekivano Uzkrskuće,
u koje vjerujemo svi mi, gdje god nas imade.

Blagoslovi travu nad rakama mrtvih heroja,
neka im u miru poživaju mučeničke kosti,
a svima onima, koji ih nepravedno vriedjaju,
dobrostivi Isuse, molimo Te, oprosti!

O, nek Tvoj blagoslov sveti svuda
širog našeg dragog staroga kraja sadje
i nek se ovog uzkrasnog jutra malko primire
na Jadranu naše ucviljene ladje!

Daj snagu našoj braći po planinama,
što se pod znakom pobjedničkog Križa bore.
Nagradi ih, Isuse, velikom srećom
one žudjene hrvatske uzkrzne zore,

kada će Ti opet radostni aleluja
zapjevati predraga zemlja, Hrvatska Tvoja,
naša neprežaljena, čemerna majka,
zemlja strahovitih patnja i krvavog znoja.

MOLITVA HRVATSKIH IZBJEGLICA

Okriepi, Gospodine, naše duše,
da ne smalakšu slabašna tiela
na mučnome putu pretežke Golgote,
kojim koraca hrvatska Nacija ciela.

Budi uvijek nazočan u našim barakama,
prati nas rastepene svietom.
Napuni nas sve, o dobri Gospodine,
Tvojom Bažanskom milošću svetom.

Mi smo bezkućnici. U ranjava srдца
s bolju posmjehe ljudi primamo.
Mi smo Lazari, ali ne zdvajamo,
jer Ti si nam sve što imamo.

U sunčanoj Hrvatskoj tuže
porušena otčinska ognjišta i hramovi Tvoji,
al' u srcima svakoga od nas
jedno ognjište i velebni hram Tvoj stoji.

Ne daj, Gospodine, da se ta ognjišta ugase,
daruj hramovima tihim trajnu toplinu.
Ne dopusti, da u srcima tama zavlada,
i nek ništa ne naruši njihovu vedrinu.

Blagoslovi sve one jadnike doma,
koji se nikome ne mogu potužiti,
i nevinost trave nad grobovima mrtvih,
što padoše htijući Istini služiti.

O, daj snagu hrasta
čitavom Tvome hrvatskom rodu,
što vjeruje u Te, živi i umire
za Tebe, Gospodine, i svetu slobodu!

S A D R Ź A J

Predgovor	3
-----------------	---

DRAGA ZEMLJA

Moja domovina	7
Srdce na Jadranu	8
Sveta gruda.....	9
Misli	10
Dalekom putniku.....	11
Najdražoj majci	12
Pred stranom cvjećarom.....	13
Oltari hrvatske katedrale	14
Moj otok.....	15
Moja majka odabrana.....	16
Miris rodnog kraja.....	17
Zalaz sunca.....	18
Velebit.....	19
Sobom nosim domovinu	20
Moje srdce.....	21
Vjerujem	22
Pismo iz Londona	23
Molba za povratak.....	24

BLEIBURŽKA RAPSODIJA

Mrtvi grad	27
Epitaf.....	28
Neznani junak	29
Poruka	30

MAJCI

Moja zvijezda	33
Otvori, majko, prozor.....	34
Pozdrav majci.....	35
Tudje noći	36
Majko, laku noć	37
Majci	38
Utjeha u zvjezdanoj noći.....	39
Te tuguj, majko	40
Cvijeće svetog Ante	41
Pismo majci.....	42
Božićna radost.....	43

Svieća moga života.....	44
Kad se vratim.....	45
Molitva za čuvarice naših ognjišta	46

MORU

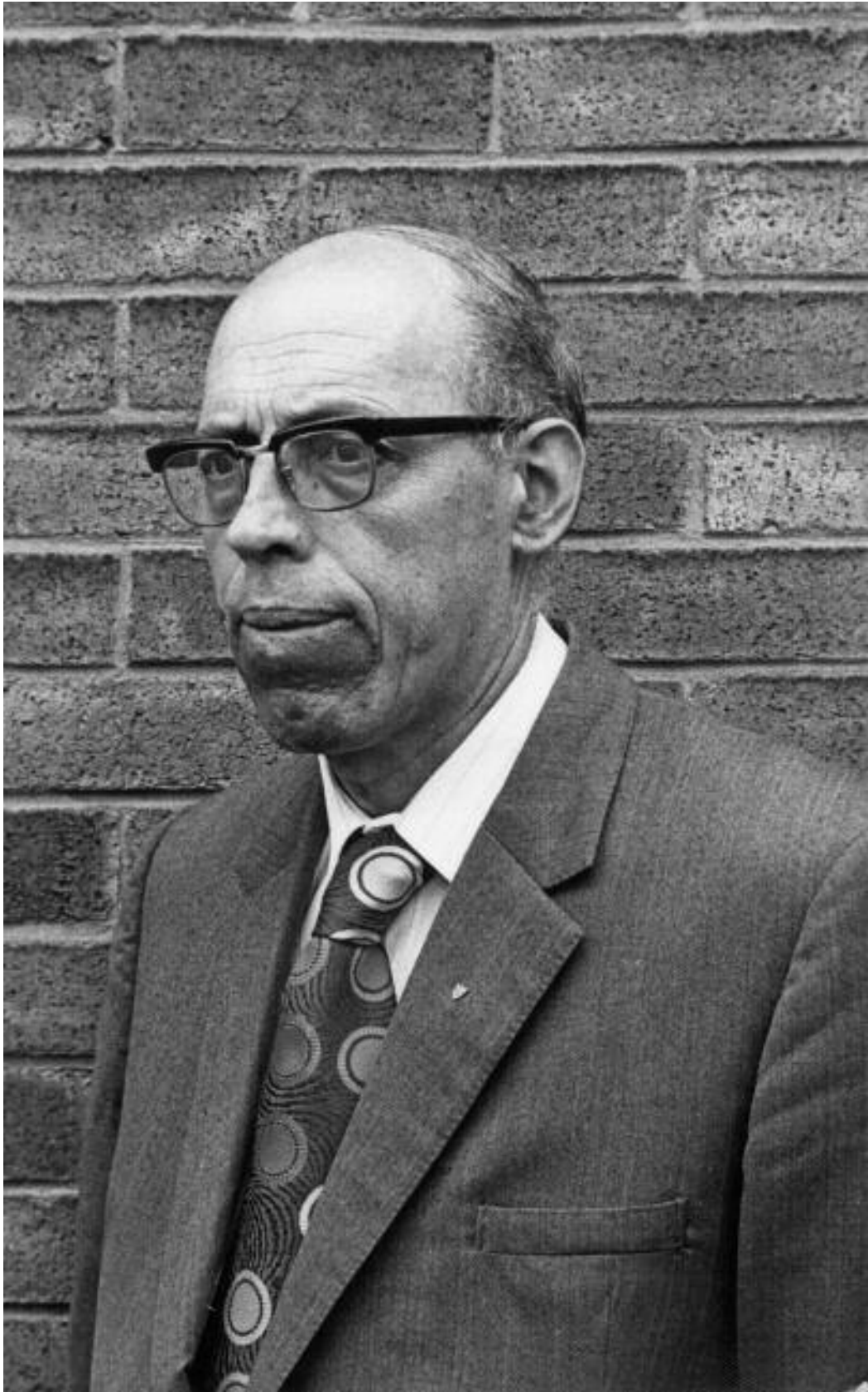
Uspomene.....	49
Potonule nade	50
Moru	51
Potonule ladje	52

BALADE HRVATSKIH IZBJEGLICA

Hrvatski DI PI	55
Tuga	56
Sirotčad Hrvata.....	57
Teško breme	58
Na sunčanim žalima	59
U tudjini.....	60
Svibanjska balada	61
Križ.....	62
Tužaljka	63
Otrovana zemlja	64
Cirkus	65
Smieh.....	66
Volio bih, da sam magarac ili mimoza.....	67
Bečka panorama	68
Molba ocu Noi.....	69
Predlažem konferenciju u Asizu	70
Aureola	71
Tuga srca	72
Paklenske sjene.....	73
Stepenice	74

MOLITVE

Svakidašnja molitva	77
Pred razpelom.....	78
Molitva Gospi.....	79
Svibanj.....	80
Zvezda mora.....	81
Molitva bijeloj Hostiji	82
Na Badnjak	83
Božićni psalam	84
Uzkrсна molitva hrvatskih prognanika	85
Molitva hrvatskih izbjeglica.....	86

ANDRIJA ILIĆ
1917-2002

Nekoliko kritičkih sudova o Ilićevim pjesmama

Pjesniku je bliža sujeta aristokrata, koji se je izdigao iznad običnoga svieta i uživa u samotničkim osjećajima... Ilićeva poezija je ugladjena i fina. ... U oblicima njegove poezije osjeća se stanovito kolebanje, koje ne znači nesigurnost, nego prelijevanje i slikanje života kakav jest, a taj redovno nije takve prirode, da bi uvijek odgovarao konkretnom pjesničkom obliku.

A.R. Buerov (*Hrvatska Revija* br. 1, Zagreb, 1943.)

Pjesnik Andrija Ilić, koji je imao sreću doživjeti radost hrvatskoga državnoga uzkrsnuća i u pjesmama svojim dati oduška takvim uzkrsnim zanosima, koji je imao zatim čast na svojim ramenima i na svojem srđcu ponieti sve gorke terete hrvatske tragedije iz kobnoga svibnja 1945. i koji će konačno doživjeti ponovnu radost skorog povratka u domovinu, sigurno će sačuvati u hrvatskom pjesničtvu dostojno mjesto i hrvatskoga borca i hrvatskoga pjesnika, čije se pjesme zaista doimlju kao izkreni izraz čiste hrvatske duše, koja pati zajedno s patnjama naroda, kojemu pripada i po krvi i po osjećajima.

-ip- (*Hrvatska* br. 6, Buenos Aires, 1952.)